

kielégítésére alkalmasabb, s miért tartson föl erdőt, erdő-tenger közepett, ha jó kaszálót szerezhetne márhája számára, vagy szántó-földet kenyernek, a hol drága a kenyér.

Világos az, hogy a földműves kész lenne bármely talajt szántófölddé, rétté átváltoztatni, nem tekintve pár év múlva parlag, avagy szikla rom lesz-e az; de hisz a törvény gondja lehet az, megfontolni ezt helyette, s csak akkor adni meg az irtási engedélyt, ha szakemberek véleménye helyesli.

Ne üssünk tehát mindjárt zajt a községek erdő pusztításai fölött, hanem vizsgáljuk közelebb a körülményeket s adjunk tanácsot, a hol elfogadják, figyelmeztessük a hatóságokat, a hol rendetlenséget s rossz akaratot látunk; a kormány pedig, s a megyék gondoskodjanak arról: hogy az ily eljárás megakadályoztassék, szabályoztassék, s a jövőben történő tagosításoknál észszerűleg és a jelennel s jövővel számot vetve járjanak el.

Sellei.

Gazdasági növénytermelés kapcsolatban erdei fatenyész- téssel.

Ismeretes dolog, hogy a vágásokban, közbevetőleg, vagy egyidejűleg az erdőújítással, néha gazdasági növények is természetnek. Ezen egyesítésnek — u. n. ortolásnak — többféle célja lehet:

1) a művelendő erdőtér azon akadályoktól megszabadítani, melyek a vetést vagy ültetést nehezítik s emellett néha még pénzbeli jövedelmet is eszközölni; s e szerint

2) a fatermelésből nyert haszon mellett, még a gazdasági növények műveléséből is pénzelní, s így ugyanazon földterületből kettős jövedelmet huzni.

A mi az első esetet illeti, nem lehet tagadni, miszerint, szakszerű eljárás mellett, az efféle gazdasági előművelések létesítése, a következő értékre nézve nem csak hasznos de némelykor okvetlen szükséges is lehet.

Midőn például az erdősitendő terület — a legelő marha által letaposott, kemény homag vagy épen szivalyból álló régi tisztás, akkor előre látható, hogy ily helyen a fának vetés vagy ültetés általi

nevelése, megelőző szorgalmas talajporhanyítás nélkül, igen csekély vagy épen semmi sikert sem fog mutatni; miután a gyengéd növények vagy csemeték gyökerei nem lesznek képesek a szilárd talajon keresztül hatolni és abban kellően megtelepedni. De aránytalanul nagy költséggel is járna, ha hogy ily elvadult területeket az ertés előtt oly erősen és mélyen kellene porhanyítani, mint az a vetés vagy ültetés sikerülésére okvetlen megkívántatik.

A gazdasági előművelés — kalászos vagy gyöknövények ideiglenes termesztése által — tehát majdnem egyetlen eszköz gyanánt tekinthető, mind azon esetekben, midőn a fenn jelzett területeknek, vagy egyéb elvadult legelő- és más tisztásoknak, régi marhaállásoknak, elhagyott utaknak — ertéséről van szó. Mind ezen esetekben a gazdasági előművelés hathatós eszközül szolgál a fanevelést gyorsan, sikeresen és olcsón foganatosítani: minthogy általa a fiatal csemetéknek porhanyó, megfelelő tenyészhely készítettik, melyben a gyengéd gyökerek tágan és mélyen kifejlődhetnek és kiterjeszkedhetnek s ekkép mindjárt kezdettől megszilárdulhatván, a netán bekövetkező mostoha viszonyoknak, kivált tartamos szárazságnak jobban ellenállhatnak.

A puszta kapálás vagy egyszerű szántás, mely különben is nehézségekkel jár, ily eredményt nem hozhat létre; mivel általa csak a talaj kérge érintetik, de az annyira fontos altalajnak oly nehezen vagy épen nem legyőzhető áthatlansága csak a régiben marad.

Ott is, hol az ertendő téren csekély értékű s igen számos tuskók találtak, melyeknek faértéke az irtás költségét sem fedezi, hasznos lehet, kivált homagos vagy különben szilárd talajon, az ideiglenes gazdasági művelést, az értéktelen tuskók átengedése mellett, egyes vállalkozóknak adni át.

Hogy azonban a szóban forgó eljárás a fatenyésztésnek valódi szolgálatot tehessen, a művelési költségeket kevesbitse és még pénzübeli jövedelmet is eredményezzen — erre nézve okvetlenül e következőket kell szem előtt tartani:

Televényben szegény, homokos és homagot nélkülöző erdei talajon soha sem szabad mezei növényeket termesztetni; habár nem lehet tagadni, hogy ilyen talaj is képes, kivált az első évben, némi gazdasági termést nyújtani, minthogy ilyenben is csak találtak némi termékenyítő alkatrészek, melyek valamely igénytelen kalász-veteményt táplálhatnak. — De ezen körülmény épen ne indíson gabnatermesztésre, minthogy ez utóbbi által a szegény talaj fel-

rétegeből még a meglévő kevés növénytáp és kivonatik és az utóbb felnevelendő fanövényeknek csak teljesen kimerült tenyészhely hagyatik vissza.

E mellett még azt sem szabad elfelejteni, hogy, ha az efféle szegény (közönségesen természeténél fogva is laza) talaj gabnatermesztésre fordittatik, nem csak nagy veszteséget szenved, amúgy is gyöngye termőerejében, hanem a feltalajnak porhanyulása következtében a nap és a levegő a netán még visszamaradt kevés szerves tápanyagokat is az így károsan felnyitott talajból kivonni és azt teljesen sovány állapotba juttatni fogja.

Ilyen viszonyok közt tehát a gabnatermesztést követő erdei növények: sem első életszakukban erőteljesen kifejlődni és mostoha külbehatásoknak — kivált tartós szárazságnak — ellentállani képesek nem lesznek, sem pedig az ily amúgy is szegény s a gabona által még inkább kiszarolt talajban örvendetesen diszteni nem fognak.

Hosszas és sokoldalú tapasztalás után állithatjuk: miszerint egy kielégítő erdőnevelésre nézve, a köztes gabnatermesztés — szegény talajon és déli lejtőkön a legnagyobb kárral jár; kivált midőn a gabnatermesztés nem egy, hanem több egymásután következő évre terjed. Minthogy pedig az ily területeken a mezei növények termése is csak csekély, tehát a helyesen számító gazdát már ezen körülmény is tartóztassa vissza a gabnatermesztés ily viszonyok közötti ismétlésétől.

Megemlítendő itt még, miszerint a később eszközlendő erdőmivvelés érdekében nagyon kívánatos, ha az efféle gazdasági előmivveléseknél, mennyire csak lehet, kalászosok helyett gyöknövények, péld. burgonya vagy répa természetnek: részint azon okból, mert ezek mellett a talaj gyakrabbi és erősebb porhanyulást nyer; részint pedig mert a gabona által vakandok, egerek, pajodok s más efféle kártékony állatok csalatnak a talajba s ott fentartatnak.

Sajnos, hogy néha a nagyon kemény talaj nem engedi mindjárt az első évben a kapásnövények mivvelését; ilyenkor tehát zabbal vagy kölessel kell a gazdasági előmivvelést kezdeni; ha azonban ez utóbbit okvetlenül két vagy három évig folytatni akarjuk, akkor legalább az első év után gyöknövények választassanak. Ez utóbbiaknak ugyanis még azon jó hatásuk van, miszerint a velök járó gyakrabbi kapálás a füveket kiküszöböli, melyeknek az erdei növénykére káros befolyásuk lehet.

A mi a gaazdasági előmivelés tartamát illeti, erre nézve megjegyzendő:

Ha a talaj kedvező minőségű, nevezetesen, midőn az gazdag, mélyrétegű televény, vagy szelid, de erőteljes homag: akkor a gazdasági termelés, a jövőendő fatenyésztés minden kára nélkül, két egymásután következő évre terjeszthető ki;

Csak midőn a talajviszonyok igen kedvezők, a mi azonban ritkábban fordul elő, szabad a mezei mívelést három évre kiterjeszteni; de ilyenkor sincs megengedve: egymásután három kalászos veteményt termesztetni, hanem egy gabonaféle után két kapás növény következék. A csupán szemtermelés mellett netán elérhető valamivel magasabb jövedelem tizszeres kárt hozand a későbbi fatenyésztésre.

A hol burgonya termesztetik, ott a gumókat egészen tisztán kell a talajból kiszedetni, kivált midőn közelben vaddisznók tartózkodnak; minthogy ezek a visszamaradt gumók után túrván a facsemetéket nagyon megkárosítják.

Néhol azon eljárás van szokásban, miszerint a gazdasági termesztés utolsó évében a gabonával egyidejűleg a famag vetése vagy a csemeték ültetése is eszközöltetik: a végből, hogy a gabona a gyengéd fanövényeknek védelmül szolgáljon. Hogy azonban amaz ezeket el ne nyomja: a gabonát lehető ritkán kell vetni és csak oly fajtát választani, mely nem erősen bokrosodik (mint azt péld. a bokros-rozs teszi) és közönségesen csak egyes szárazakat hajt.

Egyszersmind a gabona aratásánál arra kell ügyelni, hogy a szárazak oly magasságban vágassanak, miszerint a facsemeték csúcsai meg ne sérüljenek vagy éppen le ne metszessenek.

Még az is megemlítendő miszerint nem lenne czélszerű a sovány erdei talajt trágyázni — csak azért, hogy rajta gazdasági növényeket közbevetőleg termesztetni lehessen. Ilyen eljárás mellett a később következő facsemeték kezdetben ugyan igen erősen hajtának; de később, a trágyaerőnek kiszivatása után hasouló fejlődésben nem maradhatván, a tenyészviszonyoknak illetén természetellenes megváltozása rájuk nézve feltétlenül káros következtetésű lenne.

Hogy ha a fenn nevezett körülmények engedelméből a gazdasági előmívelést három évre akarjuk kiterjeszteni, akkor jó lesz a következő módon eljárni:

Ugy a vetés mint az ültetés egymástól öt, legfeljebb hat lábnyi távolságú sorokba történik, még pedig akkép, hogy a magvakat

1 1/2 láb szélés pásztákra vetjük, a csemetéket pedig 3 lábnyi sortávolságban ültetjük.

A sorok közé már most elvetjük a gabonát, vagy ültetjük a krumplit vagy répát oly formán, hogy aza a fával vetett soroktól mindkét felől egy lábnyi távolságra maradjon.

Ez által azon lényeges előny éretik el, hogy a fanövények a sorközökön természetett mezei vetemények által a talajtápanyagoktól meg nem foszthatnak s valamint kezdetben úgy később is örvendetesen fejlődhetnek.

P—tz.

A tyuk-ól és a tej-kamara.

A mezőgazdaság csak akkor válhatik lehetőleg biztos és jövedelmező üzletté, midőn a körülmények engedte határig — sokoldalú.

A mezei ipar már természeténél fogva több irányu termelésre van utalva; de érdeke is szükségképen erre kényszeríti. A gazdaság számos nagyobb, kisebb forrást nyithat meg a végjövedelem szaporítására; ezen különböző jövedelmi ágak pedig egymást nemcsak ki nem zárják, hanem sok tekintetben kölcsönösen támogatják és feltételezik.

Ha a mezei gazdálkozás Magyarhonban eddig oly csekély jövedelmet hozott és ez is annyi ingadozásoknak, sőt válságos esélyeknek kitéve volt: annak egyik lényeges oka abban keresendő, hogy a mezei üzlet — eltekintve egyéb hiányaitól — nálunk még igen egyoldalulag gyakoroltatik; a termelésnek mindig csak egyik vagy másik ága kiválóbban miveltetik, számos más ágak pedig, melyek első tekintetre és egészben véve ugyan alárendelt jelentőségű, de bizonyára nem megvetendő tényezők az összes jövedelemre nézve — vagy teljesen elhanyagoltatnak, vagy csak egész pongyolán s fölületesen kezeltetnek.

Hogy ezen kisebb, u. n. mellékes jövedelmi ágak elhanyagolása — mind magán- mind közgazdasági tekintetből épen nem igazolható, sőt nagyon kárhóztatható, azt számos adatokkal lehet bebizonyítani, melyek az efféle mellékágaknak néha nagyszerű eredményét világosan kimutatják.

Nem említve azt, hogy mennyit jövedelmez péld. Olaszhonnak a selyemtermelés, Csehországnak a komló, Erfurt vidékének a zöld-